

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу
"Географія в ЗОНЗ та методика її викладання"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 4,0; годин - 120; залікових модулів - 1; змістовних модулів - 2
Семестр, Рік	6 / 3
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Куделіна Світлана Борисівна, старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Контактний телефон	097-437-34-85
E-mail:	laboratorygis@ukr.net
Робоче місце	кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	Очні консультації: 1 год. Онлайн-консультації: ZOOM

КОМУНІКАЦІЯ

Заняття в аудиторії за розкладом. В позааудиторний час студенти можуть поставити питання під час консультації. Інші види комунікації: очна та онлайн консультації за розкладом.

e-mail: laboratorygis@ukr.net

телефон:

соціальні мережі: Telegram (за номером телефону)

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – система шкільної географічної освіти.

Пререквізити курсу:

Рівень засвоєння змісту дисципліни "Географія в ЗОНЗ та методика її викладання" значно підвищиться, якщо студент опанував матеріали таких дисциплін як: "Педагогіка", "Загальна та вікова психологія", "Методика організації краєзнавчо-туристичної роботи", "Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні шкільного курсу географії", «Методика виховної роботи».

Мета курсу - формування у студентів знання теоретичних засад методики викладання географії, розвиток творчого методичного мислення, вміння раціональної організації власної педагогічної праці та методичних вмінь, спрямованих на виконання функцій вчителя сучасної школи.

Завдання дисципліни:

1) навчальні: забезпечити засвоєння теоретичних засад методики викладання географії на основі компетентнісного підходу до побудови його змісту, психодидактичних засад формування географічних знань, істотного арсеналу технологій навчання;

2) методичні: навчити самостійно визначати зміст і методичний апарат викладання географії в школі (методи, методичні прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів); вміти диференціювати навчальний матеріал на основний (поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності, світоглядні ідеї) та допоміжний;

3) дослідницькі: сформувати вміння працювати з науково-методичною літературою, самостійно проводити наукові дослідження з методики навчання географії, здійснювати діагностування ефективності процесу формування географічних компетентностей,

використовувати психологічні методи дослідження особливостей засвоєння учнями навчальної інформації;

4) конструктивні: навчити аналізувати шкільні програми, підручники та інші засоби навчання і доцільність застосування дидактичних інструментів у навчально-виховному процесі, проектувати зміст навчання, різні види пізнавальної діяльності учнів і способи їхнього включення у процес навчальної діяльності, планувати педагогічну діяльність учителя (календарно-тематичне планування, проектування уроків, позаурочних заходів тощо)

5) організаторські: забезпечити оволодіння навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі ведення уроку, вивчення ступеня і глибини засвоєння програмного матеріалу та його корекції, рівня сформованості інтелектуальних вмінь школярів та їхнього наукового світогляду;

б) практичні: виробити вміння користуватися методичним апаратом навчання географії; підготувати майбутніх учителів до здійснення навчально-виховного процесу у всій його різноманітності; забезпечити опанування алгоритмізованими елементами педагогічних технологій та сформуванню творче ставлення до їх впровадження.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Знати й розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності.

ЗК2. Здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів).

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність працювати в команді, вести активний спосіб життя.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність грамотно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК1. Здатність демонструвати знання об'єктно-предметної суті, понятійно-термінологічного апарату, структури географії, її місця і зв'язків в системі наук, історії розвитку, значення для суспільства

ФК2. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів

ФК5. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності

ФК6. Здатність здійснювати професійну діяльність вчителя географії, класного керівника, педагога-організатора позакласної та позашкільної виховної роботи на основі аналізу та осмислення педагогічної діяльності, застосування творчого підходу, інноваційних методів та освітніх технологій для відповідного забезпечення належної якості навчально-виховного процесу в закладах освіти

ФК7. Володіння методикою географічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати за допомогою інноваційних технологій

ФК8. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії

ФК12. Здатність до системного географічного мислення, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

ФК13. Здатність використовувати знання теоретичних основ краєзнавства для оцінки природних умов, розвитку економіки, населення та соціальної сфери рідного краю.

ФК14. Здатність застосовувати знання і вміння з основ вищої математики, інформатики, геофізики, геохімії для цілісного засвоєння змісту географічної освіти

ФК22. Знання теорій, категорій і понять про сутність, принципи, зміст, форми і методи навчання і виховання; здатність володіти навичками викладання та навчання, знання сучасних освітніх технологій і методик для формування загальних і предметних компетентностей

Програмні результати навчання

ПРН1. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру розвитку географії

ПРН3. Усвідомлює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом чинників різного характеру; розуміє наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; знає важливість збереження навколишнього середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності

ПРН4. Знає основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства

ПРН5. Знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів: вікові та індивідуальні психологічні особливості особистості учня, основні психічні процеси, зміст педагогічних теорій, основні категорії педагогіки, методи педагогічних досліджень, закономірності, принципи та методи навчання та виховання, особливості фізичного розвитку учня, функціональні обов'язки вчителя та класного керівника тощо

ПРН7. Розуміє основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих її компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них

ПРН10. Знає сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі

ПРН12. Застосовує набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, сучасні методики і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення для формування в учнів загальних і предметних компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог державного стандарту

ПРН13. Виконує функціональні обов'язки вчителя географії та класного керівника, педагогічно мислить, застосовує творчий підхід до педагогічної діяльності, моделює та розв'язує педагогічні ситуації, планує навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, застосовує індивідуальний підхід

ПРН17. Вміло організовує шкільне та туристичне краєзнавство, збирає, упорядковує і використовує краєзнавчі матеріали, вміє працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації; формує в учнів екологічні цінності й відповідальне ставлення до природи, повагу культурних цінностей і традицій місцевого населення під час краєзнавчих екскурсій і туристичних походів

ПРН18. Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій

ПРН19. Вміє використовувати ГІС-технології для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією та створенням тематичних карт використовує програмні засоби в комп'ютерних мережах, створює бази даних і використовує інтернет-ресурси.

ПРН20. Вміє знаходити інформацію та самостійно аналізувати дані про індивідуальний розвиток дітей, визначає критерії і показники психічного й психофізичного розвитку дітей, враховує отримані дані при виборі методик і технологій навчання і

виховання, розробляє ефективні індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей з особливими освітніми потребами

ПРН23. Вибирає і застосовує основні методики та інструменти, які є типовими для різних галузей географії, виконує стандартні виміри і спостереження основних параметрів географічного середовища, необхідні для формування предметних компетентностей з географії в середніх загальноосвітніх школах

ПРН24. Аналізує державний стандарт основної (базової) середньої школи і навчальні програми з географії та природознавства для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності учнів;

ПРН25. Володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови, однією з іноземних мов в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами; здатний удосконалювати й підвищувати власний професійний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті

ПРН26. Розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва

ПРН27. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу

ПРН30. Здатний відповідально управляти процесом формування готовності учнів до самостійного осмисленого прийняття рішень, подолання труднощів, прояву поваги до інтелектуальної праці та її результатів

ПРН31. Забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: вимоги Державного стандарту базової і повної середньої освіти з географії; зміст, структуру, основні завдання шкільних курсів географії базового та профільного рівнів навчання; історію розвитку шкільної географії як навчального предмета та історію розвитку методичної думки в Україні та світі; базові поняття та принципи методики навчання географічних дисциплін; процесуальні і змістові складові процесу навчання географії; основні методи, прийоми та засоби навчання; організаційно-методичні особливості структури основних форм навчання географії: уроку, екскурсії, роботи на місцевості; методичні особливості організації вивчення різних шкільних курсів географії з урахуванням вікових особливостей учнів та змісту курсу; основні форми і види позакласної роботи з географії.

вміти: володіти педагогічними технологіями навчання географії та розуміти особливості їхнього застосування у навчально-виховному процесі; визначати оптимальні методи і методичні прийоми традиційної та інноваційної моделей навчання залежно від дидактичних і виховних цілей уроку; володіти прийомами роботи з географічними картами, глобусом, підручниками, мультимедійними педагогічними засобами; поставити мету, навчально-виховні завдання уроку, спланувати навчальну діяльність учнів, проектувати і конструювати уроки різних типів; аналізувати, за прийнятими критеріями, власну педагогічну діяльність.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (38 год.) та практичних занять (28 год.), організації самостійної роботи студентів (54 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекціях та практичних заняттях, але значна частина покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація презентації з картами, графіками та фото); практичні (лабораторні, семінарські заняття); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Перелік тем (загальні блоки)

Змістовий модуль 1. Мета, зміст та методи викладання географії в школі

Тема 1. Предмет і проблеми методики викладання географії

Тема 2. Історія становлення і розвитку шкільної географії та методики її викладання в Україні і за кордоном

Тема 3. Мета вивчення географії. Шкільна програма з географії та її структура

Тема 4. Методи навчання географії, їх класифікація

Тема 5. Характеристика основних компонентів змісту шкільної географії

Тема 6. Творче вивчення географії та формування світогляду

Тема 7. Засоби навчання географії та їх класифікація

Змістовий модуль 2. Класифікація уроків географії, позакласна робота

Тема 8. Мотивація вивчення географії в школі

Тема 9. Урок географії, основні типи уроків та їх особливості

Тема 10. Учбові екскурсії з географії

Тема 11. Позакласна робота з географії, її форми і задачі

Тема 12. Досвід вчителів-новаторів та їх роль у розвитку шкільної географії і методики її викладання

Тема 13. Роль особистості вчителя у вивченні географії в школі

Рекомендована література

1. Андреева В.М. Урок географії в сучасних технологіях / В.М. Андреева, О.Є Шматько. – Х.: Вид. група "Основа", 2006. – 176 с. (Б-ка журн. "Географія"; Вип. 11(35).
2. Бабешко О.О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
3. Загальна методика навчання географії: Підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.М. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
4. Кобернік С.Г. Методика викладання географії в школі / [С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко, П.О. Масляк, О.Я. Скуратович]; за заг. ред. С.Г. Коберніка. – К.: Стафед-2, 2000. – 320 с.
5. Методика навчання географії. Навчальна програма / Укладачі О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.М. Вішнікіна. – К.: ПТЗО, 2009. – 36 с.
6. Методика обучения географии в общеобразовательных учреждениях: учебное пособие для студентов вузов / [И.В. Душина, В.Б. Пятунин, А.А. Летягин и др.]; под ред. И.В. Душиной. – М.: Дрофа, 2007.
7. Методика обучения географии в средней школе / Под ред. А.Е. Бибик и др. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1975. – 384 с.
8. Методика обучения географии в средней школе: пособ. для учителя / Под ред. И.С. Матрусова. – М.: Просвещение, 1985. – 256 с.
9. Методика обучения географии в средней школе: учеб. пособие [для студ. пед. ин-тов по геогр. спец.]; под ред. Л.М. Панчешниковой. – М.: Просвещение, 1983. – 320с.

10. Методика обучения географии в средней школе: пособие для учителя / [Н.В. Андреев, И.И. Барина, Ю.И. Валишин и др.]; под ред. И.С. Матрусова. - М.: Просвещение, 1985. – 256 с.- (Библиотека учителя географии).
11. Методическое пособие по географии материков и океанов / [В.А. Коринская, И.В. Душина, В.А. Щенев]. – М.: Просвещение, 1990. – 175с.
12. Методичні вказівки до практичних та контрольних робіт з курсу «Методика викладання географії» для студентів-географів / укладач Куделіна С.Б. – Одеса: «Апрель», ФОП Бондаренко М.О., 2016. – 52 с.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний контроль		Модульний контроль 1	Модульний контроль 2	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2				
20	20	15	20	25	100

Підсумковий контроль за дисципліною – іспит. До здачі іспиту допускається студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів. Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж необхідний мінімум (60) допускається доздача за темами лекційних, лабораторних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна чи взагалі відсутня оцінка.

Самостійна робота студентів

Робота студентів складається з самостійного опрацювання та вивчення навчального матеріалу з переліку тем, що наведені вище. Самостійна робота студента (СРС) оцінюється за результатами підготовки і захисту рефератів, доповідей, поточного тестування. Під час оцінювання самостійної роботи студента за кожним змістовим модулем максимально можлива кількість балів дорівнює 10.